

УДК 330.341.1:338.47

Саконова С.В.,
Державний університет
телекомунікацій

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ДЛЯ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Проведено аналіз загальносвітових тенденцій розвитку телекомунікаційного сектора. Виявлено напрямки для формування інноваційної стратегії розвитку підприємств телекомунікаційної галузі в Україні. Визначено основні принципи розробки, впровадження та надання Соціальнозначущих телекомунікаційних послуг. Розкривається роль інноваційної стратегії для розвитку підприємств телекомунікаційної галузі.

Постановка проблеми. На сучасному етапі не лише в Україні, а й майже в усіх країнах світу ситуація на ринку ТК характеризується насиченням ринку й зниженням приросту прибутків підприємств галузі. Але незважаючи на складності сучасного економічного стану в усьому світі та досить гострою політичною ситуацією, зокрема в Україні, підприємства телекомунікаційної галузі продовжують насичувати ринок послугами ТК. Соціальна криза в Україні, яка лише розширюється та загострюється, вимагає на сьогоднішній день радикальних змін, як на законодавчому рівні в сфері соціальної політики, так і на виконавчому, особливо у телекомунікаційній галузі. Варто зазначити, що вирішення проблем у цій сфері є необхідною умовою забезпечення внутрішньої стабільності держави та зміцнення її позицій на міжнародній арені.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) грають все більш важливу роль рушійної сили соціально-економічного розвитку в усьому світі. Тому питанням інновацій, зокрема у сфері ІКТ, присвячено роботи багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених[2,6-12]. Так, управління інноваціями як фактором конкурентоспроможності розглядається А. Fontenay, J. Liebenau[12]. Белобоков А. Я. досліджував застосування інноваційних технологій в стратегічному управлінні підприємствами зв'язку[9]. Формування інноваційної продуктової стратегії підприємств зв'язку присвячено дослідження Бершева С.М. [11]. У роботах В. К. Чаадаєва розглядаються методологічні проблеми дослідження інновацій в телекомунікаційних системах, а також питання оцінки точності прогнозу динаміки інновацій[8].

Невирішена раніше частина загальної проблеми. Для сучасної України та її ринків наявність розробленої стратегії для підприємства ТК галузі являється обов'язковою умовою успіху у конкурентній боротьбі, яка іде на користь кінцевим користувачам та має позитиву дію для самих операторів. Вони намагаються залучити нові технології, встановити сучасне обладнання, розширити

спектр послуг, врахувати напрацювання конкурентів, перейняти позитивний досвід. Саме формування інноваційної стратегії дозволяє підприємству завчасно адаптувати свою інноваційну та інвестиційну діяльність до змін.

Метою дослідження є аналіз тенденцій в сфері телекомунікацій та узагальнення засад формування інноваційної стратегії як складової стратегічного розвитку вітчизняного сектору телекомунікацій.

Виклад основного матеріалу Провідні міжнародні організації телекомунікаційної галузі такі як МСЄ та Комісія з широкосмугового зв'язку в інтересах цифрового розвитку, зважаючи на вирішальне значення ІКТ для майбутнього людства вважають, що розгортання широкосмугового зв'язку (ШСЗ) повинно зайняти центральне місце в галузі сталого розвитку на період після 2015 року[1;3]. Після 2015 року завдання полягатиме в забезпеченні "розумного" використання широкосмугового зв'язку для вдосконалення надання послуг у галузі освіти, медичного обслуговування, в банківській сфері та в інших секторах. Широкосмуговий зв'язок повинен також розширити потенціал молодих людей в світі, щодо здійснення інноваційної діяльності та підвищення конкурентоспроможності на світовому рівні.

Протягом останніх років у галузі ІКТ дебати про політику та інвестиції з області суперечок про розширення можливості встановлення з'єднань з швидкісними широкосмуговими лініями зв'язку повністю перейшли в область збільшення попиту і впровадження цифрових державних і приватних товарів та послуг на благо всього суспільства через забезпечення доступу до найрізноманітнішого контенту, інформації, знанням і можливостям їх застосування, наданим усіма секторами економіки для всіх секторів економіки[4]. Інтернет, і особливо широкосмуговий Інтернет, став одним з основних інструментів соціально-економічного розвитку, і йому необхідно надавати першочергового значення.

ШСЗ має перетворюючий характер. Він може створювати робочі місця, служити рушійною силою розвитку та підвищення продуктивності, а також лежати в основі економічної конкурентоспроможності в довгостроковій перспективі. Це також найпотужніший інструмент, наявний у нашому розпорядженні, задля досягнення Цілей розвитку тисячоліття (ЦРТ).

У результаті активної політики та реалізації перспективних планів розповсюдження та впровадження широкосмугового Інтернету у таких країнах світу як Фінляндія, Швейцарія, Іспанія, Китай, тощо (загалом близько 30 країн зробили доступ до широкосмугового зв'язку обов'язковим), можна спостерігати наступні тенденції: збільшення робочих місць та, як наслідок, зростання ВВП. Широкосмугові з'єднання мають вирішальне значення для забезпечення можливості використання ІКТ в цілях ефективного надання широкого діапазону послуг, включаючи охорону здоров'я, освіту, державне управління, торгівлю, комерцію та багато іншого. Мережі, що базуються на широкосмуговому зв'язку є потужною міжгалузеву рушійною силою для забезпечення сталого розвитку всіх трьох елементів - економічного зростання, соціальної інтеграції та екологічної сталості. Саме тому ідея досягнення

універсального доступу до ширококутових зв'язань потребує сприяння у формуванні політичної волі, необхідної для її реалізації.

Інноваційні програми та стимули, для операторів та зацікавлених сторін у ланцюгу створення вартості ширококутового зв'язку відносяться до числа механізмів надання ширококутовому зв'язку універсального характеру. «Універсалізація» являє собою антипод спеціалізації і трактується як надання процесу або об'єкту властивостей універсальності та базується на випуску та реалізації широкої гама товарів та послуг. Універсальний - тобто охоплює багато; володіє різними знаннями та навиками; виконує різноманітні функції; із різноманітним призначенням.

Визначення терміну «Широкутовий зв'язок» із зазначенням конкретних мінімальних швидкостей залишається на розсуд законодавства кожної окремої країни. але, приймаючи до уваги, що ШСЗ іноді визначають як особливий комплекс технологій можна узагальнити визначення як «мережеву інфраструктуру, здатну забезпечити надійне надання різноманітних конвергентних послуг на базі доступу з високою пропускну здатністю при використанні різних технологій». Таким чином, ШСЗ можна розглядати як сукупність таких понять, як обслуговування при постійному підключенні (користувачеві не потрібно щоразу заново підключатися до сервера) і висока пропускну здатність: вказує на здатність переносити великий об'єм даних в секунду, а не конкретну швидкість їх перенесення.

Приймаючи до уваги, що мережі майбутніх поколінь, засновані на ширококутовому зв'язку, швидко стають основою для нової цифрової економіки виникає об'єктивна необхідність:

- у підвищенні рівня обізнаності про економічні та соціальні вигоди від поширення ширококутового зв'язку серед осіб, відповідальних за вироблення політики та прийняття рішень, а також серед широкої громадськості;

- враховуючи той факт, що більша частина інвестицій в ширококутовий зв'язок надходить від приватного сектора виникає необхідність у взаємодії директивних органів з галуззю та інвесторами для сприяння реалізації цілей політики на більш широкій основі;

- що стосується галузей, від яких не варто чекати притоку приватних інвестицій, то саме для них органи державного управління та приватні підприємства повинні знайти інноваційні шляхи співробітництва задля забезпечення доступу до ширококутового зв'язку та його використання.

За даними МСЄ Україна посідає 70 місце із 169 за рівнем ціни на фіксований ширококутовий зв'язок у відсотках валового національного доходу (ВНД) на душу населення. У 2013 року Комісією з питань ШСЗ в інтересах цифрового розвитку у доповіді: "Стан ширококутового зв'язку. 2013 рік: універсалізація ширококутового доступу" було зазначено про неоднорідний за своїм характером прогрес - істотний в деяких країнах і незначний в інших - тому виникає потреба зробити ширококутовий зв'язок прийнятним у ціновому відношенні[5].

Питання, що потребує термінового вирішення у галузі телекомунікацій в Україні на сьогодні являється надання та розширення переліку послуг, що входять до набіру соціально-значущих телекомунікаційних (СЗТК) послуг.

Згідно термінології у Європейському законодавстві такі послуги мають назву «універсальні», а до поняття «Надання універсальних послуг» відносять надання встановленого мінімуму телекомунікаційних послуг певної якості. Це обмеження - «встановлений мінімум»- визначає, що надання універсальних послуг має бути організоване з метою надання тих послуг, які можна віднести до соціально необхідних.

Згідно з Законом України "Про телекомунікації" (ст. 64) визначена пріоритетність та послідовність забезпечення СзТК послуг. Пріоритетними в забезпеченні СзТК послугами є сільські та гірські райони, а також такі вразливі групи користувачів, як малозабезпечені сім'ї, пенсіонери та інваліди. До зазначених уразливих груп користувачів СзТК послуг слід також додати людей з обмеженими фізичними можливостями. Крім того, надання СзТК має бути забезпечено безвідносно до економічної вигоди оператора зв'язку або коливань ринкових цін. У залежності від загальної економічної ситуації, досягнутих соціальних стандартів, географічних особливостей та ринкових умов, встановлений мінімум послуг може видозмінюватися. Отже, сам процес надання СзТК (універсальних) послуг повинен розвиватися динамічно, відповідно до досягнень техніки, процесів розвитку ринку і, перш за все, змінами попиту з боку користувачів.

Надання СзТК послуг, як найбільш необхідних, є наразі стратегічно важливою проблемою для розвитку національної економіки України. Отже, реалізація СзТК послуг передбачає перш за все розробку та впровадження довготривалої програми дій, тобто стратегії, в якій визначатимуться цінності та стандарти, згідно з якими здійснюватиметься діяльність підприємств телекомунікацій в частині надання СзТК послуг. Цей процес повинен базуватись на ряді принципів в межах економічної, соціальної та екологічної сферах суспільної діяльності, основними з яких можна зазначити:

- принцип відкритості та прозорості, що характеризується інформованістю про діяльність як фінансову, так і не фінансову. Це являє собою низку важливих принципів, серед яких, зокрема, принцип відкритого і недискримінаційного характеру регулювання питань приєднання і принцип відповідності плати за приєднання витратам універсальних операторів зв'язку;
- принцип технологічної нейтральності дозволяє універсальним постачальникам послуг використовувати будь-яку технологію, будь то проводову або безпроводову, за допомогою якої вони можуть забезпечити надання універсальної послуги у визначеному місці;
- принцип де бюрократизації. Україні наріла необхідність в процесі дебюрократизації на засадах впровадження технологій електронного урядування державного апарату. Це зумовлено необхідністю налагодження системного діалогу між органами виконавчої влади та інститутами громадянського суспільства шляхом використання новітніх ІКТ;
- принципи, що стосуються вкладу засобів масової інформації до закріплення миру та взаєморозуміння, у розвиток прав людини і у боротьбу проти расизму і апартеїду та підбурення до війни (Не менш важливим фактором виконання даного принципу є наявність соціального пакету, який є

мотиваційним і захисним інструментом, що інтегрує методи матеріального та нематеріального стимулювання праці, включає при цьому систему заходів, що дають можливість задовольнити потреби працівників і безпосередньо вплинути на процес виробництва. медичних послуг);

- принцип неухильного виконання вимог законодавства та протидії усім видам корупції, реалізується шляхом сплати податків, поповнюючи місцеві та державні бюджети і роблячи свій внесок у сталий розвиток суспільства. Нині сам бізнес зацікавлений у соціальній стабільності та у економічному зростанні, оскільки, корупція значною мірою підриває світовий, соціальний, економічний та екологічний розвиток, шляхом відвертання ресурсів від їхнього належного використання;

- принцип залучення старшого покоління до використання сучасних інформаційних технологій, і зокрема мережі Інтернет, враховуючи складну демографічну ситуацію, яка скадається в Україні. На сьогодні лише 3 % від загальної кількості користувачів становлять особи старше 60 років, що фактично означає їх виключність із загальнодержавних процесів розбудови нового типу суспільства, хоча одним із гасел європейських програм інформатизації було й залишається таке: «Нікого не залишати позаду». Як відомо, кількість лише пенсіонерів в Україні сягає 13,7 млн осіб, отож майже третина населення держави залишається поза межами важливих суспільних процесів;

- принцип побудови доброзичливих і взаємовигідних відносин з усіма зацікавленими сторонами;

- принцип підтримки екологічної відповідальності;

- принцип внеску в формування громадянського суспільства через благодійні та спонсорські програми, проекти суспільного розвитку шляхом участі в реалізації благодійних та спонсорських проектів, що направлені на підвищення добробуту як окремих сегментів суспільства, так і суспільства загалом.

Основними перевагами реалізації та впровадження телекомунікаційними підприємствами принципів надання СзТК послуг є покращення як вітчизняного, так і міжнародного рейтингу, оптимізація операційних процесів та зменшення виробничих витрат, розширення можливостей для залучення висококваліфікованих працівників, мотивування та утримання людей похилого віку та з обмеженими можливостями, покращення інформаційної відкритості та прозорості, налагодження та побудова взаємовідносин із зацікавленими сторонами з метою раціонального використання наявних ресурсів підприємства, покращення довіри зі сторони зацікавлених сторін (наприклад, між народом та урядом, при реалізації програми «електронного уряду»), поліпшення фінансових та економічних показників діяльності в цілому.

Висновки. Напрямки оновлення та вдосконалення економічної системи, у якій працюють телекомунікаційні підприємства в Україні повинні розглядатися у єдності та взаємозв'язку всіх складових: політичній, виробничій, соціальній та організаційно-правовій. Методи досягнення певних цілей варто піддавати корегуванню в залежності від поточних умов, у відповідності з українською специфікою та з урахуванням пануючих загальносвітових тенденцій, які знаходяться у постійній динаміці.

Отже, спираючись на досвід міжнародних організацій можна зробити висновок, що одним із заходів мінімізації соціальних ризиків, перед якими наразі опинилась Україна внаслідок певних політичних та економічних

обставин, є вирішення соціальних задач шляхом реалізації СзТК послуг серед населення та популяризації їх надання серед підприємств ТК.

Таким чином, ми можемо стверджувати, що інноваційні програми та стимули, для операторів та зацікавлених сторін, у ланцюгу створення вартості широкопasmового зв'язку відноситься до числа механізмів, які надають широкопasmовому зв'язку універсальний характер.

Телекомунікаційній галузі необхідні інноваційні механізми фінансування та передові технологічні рішення, особливо для охоплення широкопasmовим доступом сільських та гірських районів.

Список використаних джерел

1. Измерение информационного общества 2013 [Електронний ресурс]. / Международный союз электросвязи - Режим доступа: www.itu.int/go/mis2013 Place des Nations CH-1211 Geneva Switzerland
2. Дмитриченко Л.И. Инвестиционная деятельность и экономическое развитие государства: монографія/ Л.И.Дмитриченко, И.А. Брайловский – Донецк: Східний видавничий дім, 2011. – 168 с.
3. К будущему, основанному на широкополосной связи [Електронний ресурс]. - Режим доступа: <http://www.itu.int/net/itunews/issues/2010/08/11-ru.aspx#1>
4. Руководство по социальной ответственности. Международный стандарт ISO/FDIS 26000:2010 – 140 с
5. Состояние широкополосной связи [Електронний ресурс]. - Режим доступа: <https://itunews.itu.int/Ru/Note.aspx?Note=4677>
6. Инновационная стратегия развития в условиях усиления международной конкуренции: монографія. / под ред. Л.А. Толстолесовой. - Новосибирск: СибАК, 2013. — 172 с. - <http://sibac.info/9901>
7. Инновационный менеджмент и государственная инновационная политика/ Агарков С.А., Кузнецова Е.С., Грязнова М.О. – М.:Академия Естествознания, 2011. - <http://www.rae.ru/monographs/112>
8. Чаадаев В. К. Инновационные и инвестиционные технологии реинжиниринга предприятий связи и информатизации : дис. ... доктора эконом. наук : 08.00.05, 08.00.13 / Чаадаев В. К.- Ижевск, 2007.- 407 с.
9. Белобоков А. Я. Математические модели и инновационные технологии при стратегическом управлении предприятиями связи и информатизации: автореф. на соискание науч. степени канд. экон. наук : спец. 08.00.05 «Экономика и управление народным хозяйством(управление инновациями и инвестиционной деятельностью)»/ А. Я.Белобоков. — Пермь 2009. - <http://pandia.org/text/77/508/19822.php>
10. Інноваційні процеси в телекомунікаціях і шляхи їх вдосконалення / Н.П. Резнікова, Є.В. Дьоміна. //Менеджмент в телекомунікаціях./ / за ред. Н.П. Резнікової, Є.В. Дьоміної. / - М.: Еко-Трендз,2005. – Розд. 18. - <http://biblio.royalwebhosting.net/innovatsionnyie-protsessyi-telekommunikatsiyah-40890.html>
11. Бершев С. М. Разработка методики формирования инновационной продуктовой стратегии предприятия связи : диссертация ... канд. экон. наук : 08.00.05 / Бершев С. М.- Санкт-Петербург, 2010.- 169 с.
12. Innovation in Telecommunications. The judicial process and the economics of costing, transactions and pricing: Advanced Workshop in Regulation and Competition./ A. Fontenay, J. Liebenau . - Skytop, 2006. – 34p.